фондация ЖАР ТЕАТЪР изкуство - култура
foundation FIRE THEATRE art - culture

На вниманието на:

Вносителите на проекта за Наредба за обществения ред на територията на Столична община (СОА17 – ВК66 – 6552) и екипа, работил по създаването на този проект за наредба

Столичен Общински Съвет

Столична община
Входящ №
СОА17-ВК66-6552-[7]
Регистриран на 31.10.2017
За проверка:https://sofia.bg/registry-report

и **всички, които имат отношение** към проблематиката, засегната в проекта

ОФИЦИАЛНО СТАНОВИЩЕ

Относно: проект за Наредба за обществения ред на територията на Столична община (СОА17 – ВК66 – 6552)

Уважаеми Дами и Господа Общински съветници,

В качеството си на:

- ✓ **артисти и културни мениджъри**, посветили голяма част от времето и творческия си потенциал на развитието на театъра и алтернативните перформативни форми, случващи се извън конвенционалните театрални сцени – на открито или в нетеатрални пространства,
- ✓ създатели и ръководители на **ЖАР ТЕАТЪР** – независима професионална театрална формация със сериозен опит, 25 годишна творческа история и международен авторитет в своята област - която през последните 10 години се утвърди в международен мащаб като пионер на „сюжетния огнен театър“ и един от малкото и най-активни български театрални колективи, създаващи и показващи регулярно спектакли (вкл. мащабни продукции), предназначени специално за представяне на открито
- ✓ основатели и представители на **Фондация „ЖАР театър-изкуство-култура“** – НПО, осъществяваща проекти в сферата на изкуството, културата и общественото развитие, една от чиито водещи каузи е подобряването на условията (вкл. законодателни) за създаване и представяне на стойностно изкуство в публичните градски пространства; утвърждаването на статута на артистите, избрали да работят извън конвенционалните сцени – на открито, вкл. „на улицата“ и укрепването на техния положителен публичен образ и авторитет,

бихме искали да представим на Вашето внимание нашето **официално становище** по отношение на внесения от общинските съветници Иван Илиев, Николай Стойнев, Владимир Данев, Миглена Горанова, Карлос Контрера и Симеон Славчев и подложен на обществено обсъждане (19 и 26 октомври 2017) **проект за Наредба за обществения ред на територията на Столична община (СОА17 – ВК66 – 6552)**

Позволете ни най-напред да изразим задоволството си, че най-после феноменът „изкуство, което се случва на открито в публичните градски пространства“ (и в частност „уличния перформанс“) бива отчетен и легитимиран в официален документ и се правят постъпки за неговото осмисляне и регулиране така, че да се създадат условия за успешното му практикуване, без това да нарушава обществения ред и да носи неудобство и негативи. Това според нас е правилната посока. Създаването и следването на определени правила за практикуване на изкуство в публичните пространства е практика, която отдавна е доказала своята необходимост и ефективност в страните

по света, където тези творчески изяви са както с много по-дълга история, така и много по разпространени. Казвайки това, обаче, бихме искали да споделим и убеждението си, че след като е направена тази първа крачка, не трябва да се спира до тук, а да се продължи и по-нататък и нещата да се доведат до край. Въпросите свързани с „изкуството, което се практикува на открито в публични градски пространства" са много и комплексни – и не касаят само сигурността и обществения ред – които са предмет на настоящото предложение за нова наредба. Трябва да се вземат предвид и многообразието и естетическата стойност на предлаганото (което в момента е хаотично и – уви - не винаги е на нужното ниво), както и културологичния аспект на въпроса (трайно извеждане на изкуството извън конвенционалните сцени, галерии и симфонични зали - сред хората; преосмисляне на градските пространства и създаване на нови публични зони за активно практикуване на изкуство и реализиране на културни събития; разширяване на обхвата на културните събития към периферията на града и излизане извън центъра; достигане до нови публики, вкл. такива които не влизат в салоните и галериите; възпитаване на вкус и отношение към нови, алтернативни форми на изкуство и т.н. – все неща, заложени като приоритети в Стратегията за развитие на културата в София 2013 - 2023). В тази връзка бихме искали да изразим съпричастността си към идеята, споделена по време на публичното обсъждане на настоящото предложени за наредба за обществения ред, проведено на 19.10.2017 от общинския съветник от партия „Глас Народен" – г-н Венцислав Мицов, а именно:

да бъде инициирана смесена работна група (включваща и представители на артистичния сектор, които имат опит и отношение към въпроса), която да се занимае в дълбочина с феномена „уличен перформанс" (предлаган от музиканти, артисти, певци, мимове, жонгльори, акробати и т.н.) и да предложи конкретен работещ механизъм и правила, по които този тип изяви, да се осъществяват в нашия град.

Нещо повече, тъй като - както вече казахме - въпросът е комплексен и се отнася до повече от една общински наредби, както и не само до уличните артисти (buskers, freelancers) и дори не само до перформативните изкуства, но и до визуалните артисти – художници, скулптори и т.н. (когато например става дума разполагането на арт-инсталации, провеждането на акции, интервенции и перформанси и т.н.) - тази работна група би трябвало както да включва представители и на тези изкуства, така и при работата си да отчете и мненията и становищата на експертите от всички дирекции и институции на СО, които имат отношение към въпроса, сред които: Дирекция „Култура", Дирекция „Архитектура и градоустройство", Дирекция „Сигурност", Дирекция „Зелена система", ОКИ „Музей за история на София" (който отговаря и за археологическите обекти на територията на града) и т.н. Предполагаме, че работата на тази група би довела до предложения за промени в няколко различни действащи към момента наредби, а защо не и до създаването на съвсем отделна – нова наредба – уреждаща изцяло реда за практикуване на изкуство в градските публични пространства, респективно – на открито и в обекти с друго – неартистично - предназначение, собственост на общината. В заключение на този въпрос, бихме искали да изразим готовността си да инвестираме от времето, опита и познанията си в сферата, за да подпомогнем работата на тази група – като преки участници в нея или като експерти, които представят мнението си.

Връщайки се към конкретното предложение за наредба за обществения ред на територията на Столична община, бихме искали да фокусираме Вашето внимание най-напред към един конкретен член от **глава трета** („Опазване на общински имоти и вещи, предназначени за общо ползване"), а именно **чл. 6**, който се отнася пряко до „артистичните изяви" в публични градски пространства (или както те са определени в документа: „ общински имоти, предназначени за общо ползване"). Този член има 3 алинеи, всеки от които - според нас - съдържа „подводни камъни" и би трябвало да се преосмисли и вероятно – промени като формулировка към по-добро:

- **Алинея (1)** гласи „Ползването на общински имоти и/или имущество, предназначени за общо ползване, **за артистична изява на улични музиканти, певци, артисти и други самодейци** се осъществява след издадено разрешение от кмета на района или оправомощено от него длъжностно лице“. Повдигнатата от нас за по-голяма яснота формулировка е повторена и в **алинея (2)**, който гласи: „Кметът на СО със заповед определя местата за изява **на улични музиканти, певци, артисти и други самодейци**, реда и условията за издаване на разрешение“. Това което ни притеснява в тези два абзаца е не толкова или поне не само описания ред (макар, че според нас е изключително важно да се изясни самата процедура, по която съответните артисти ще могат да получават такова разрешение, тъй като в момента само се вменява задължението кметът на СО да издаде съответната заповед, но е абсолютно неразбираемо как, по какъв ред ще става това, за колко време, към кого ще трябва да се обърне артиста, какво ще му струва това, какви ще са изискванията към него и отговорностите, които ще трябва да поеме и пр. – все въпроси, на които би трябвало да намери отговор работната група, за която говорихме по-горе.) Повече ни притеснява добавянето на един нагледно незначителен израз - **„и други самодейци“** след изброяването на „улични музиканти, певци, артисти“. Учудени сме от факта, че уважаемите вносители вероятно смятат (или поне така излиза от предложената от тях формулировка), че хората, които изнасят перформанси на улицата са непременно самодейци, както и това, че изобщо се говори за някакъв професионален статут в наредба за обществения ред. Редът си е ред и той се отнася както до професионалистите (каквито, между впрочем има не малко сред уличните перформъри), така и за самодейците и любителите – т.е. хората, които правят това за забавление, а не като източник на препитание. С неуместната употреба на определението „самодейци“ в официален документ като този подсъзнателно, но трайно се внушава на обществото, че в публичното градско пространство се случва само „любителско“, „самодейно“ (разбирай не до там зряло, на не толкова високо и ценно в художествено отношение ниво) изкуство, за разлика от конвенционалните, традиционните сцени, където представят своето изкуство „професионалистите“ (т.е „истинските“ артисти, „майсторите“). Това насажда определени негативни нагласи сред публиката (част от която и без това често припознава уличното изкуство като скрита форма на просия – особено когато става дума за предлаганото от т.н. Buskers – артистите, които пътуват от град на град и играят, свирят, пеят, танцуват и т.н. на улицата „на шапка“) и директно нанася вреда върху публичния образ и авторитета на артистите, избрали по една или друга причина да демонстрират своето изкуство на открито, на улицата, в парка, подлеза, на площада или в което и да е друго открито публично градско пространство. Друго опасно последствие от подобно отношение към уличните артисти е начина по-който те неминуемо започват да биват възприемани, от страна на представителите на публичната администрация, неравнопоставеността им в сравнение с колегите им, работещи на сцена (в „истински“ театър или оркестър).

Поради всички тези съображения предлагаме да отпадне израза „и други самодейци“ от тези два абзаца като нерелевантен и те да добият следният вид: (1) „Ползването на общински имоти и/или имущество, предназначени за общо ползване, за артистична изява на улични музиканти, певци, актьори и други свободни артисти и/или перформъри и се осъществява след издадено разрешение от кмета на района или оправомощено от него длъжностно лице“. (2) „Кметът на СО със заповед определя местата за изява на улични музиканти, певци, артисти и пр., реда и условията за издаване на разрешение“

- Бихме искали да вземем отношение и по въпроса с **„местата за изява на улични музиканти, певци, артисти и др. перформъри“**. Както се вижда от алинея (2) предложението е те да бъдат определени със заповед на кмета на СО, което пък съгласно алинея (3) трябва да стане „по предложение на кметовете на райони“. Т.е. очаква се с влизането в сила на предложената наредба на територията на София да се обособят определен брой места за изява на този тип артисти. Що се отнася до уличните артисти (buskers, freelancers), работещи „на шапка“ като начин да си изкарат прехраната - ние подкрепяме това намерение, което е напълно в духа на утвърдените практики в големите европейски и световни градове, където уличния перформанс отдавна се е наложил като културен феномен, подпомагащ създаването на специфичен облик на града, генерирането на артистична атмосфера, привличането на туристи, разнообразяването на културното предлагане и пр. **В същото време бихме искали да отбележим, че обособяването на такива зони в никакъв случай не бива да ограничава случването на артистични събития с друга цел, различни от представленията на уличните перформъри, в останалите открити градски публични пространства.** Т.е. не бива (каквато обикновено е практиката към момента) всички предложения за артистични събития, акции, интервенции, представления, хепънинзи, перформънси, фестивали, флаш-мобове, паради, шествия, променадни представления, интерактивни и статични арт-инсталации и т.н. от страна на различни артисти и колективи да се насочват за случване в едно от тези вече утвърдени пространства по логиката, че „това са местата, определени със заповед на кмета за подобни изяви, следователно извън тях не може“. Разбираме, че така е много по-лесно за администраторите, но подобен подход и формално отношение ограничават и формализират значително артистичната инициатива и накърняват значително разнообразието на предлаганите на широката публика артистични събития на открито. Колкото и да са местата, които районните кметове ще предложат, те пак ще са недостатъчни за град с над 2 млн, жители и гости. **Логиката според нас би трябвало да е обратната – необходимо е да се изяснят, обособят и сведат до знанието на артистите и обществото местата (зоните в публичните пространства), в които (поради изисквания за сигурност или по други причини), категорично не могат да се случват артистични събития или да се разполагат инсталации, конструкции и т.н. (или пък ако могат – то това трябва да става при строго спазване на определени изисквания), а за всички останали зони и публични пространства (улици, площади, паркове – вкл. на зелените площи, които в момента не могат да се ползват, градинки, археологически комплекси и обекти и т.н.) да се разработи обективен и ефективен механизъм, по-който индивидуално и конкретно да може да се преценява дали едно артистично събитие може и как точно (при спазването на какви условия) може да се случи на едно или друго публично пространство, преценено от предлагащите събитието като най-подходящо.** Подобно мнение беше изказано наскоро и от други наши колеги – експерти от сферата на визуалните изкуства (художници, скулптори, архитекти, автори на арт-инсталации, преподаватели) във връзка с възможностите за представяне на арт-инсталации и перформативни акции на територията на София. Това се случи по време на представянето на проекта „Изкуство в публичното пространство – какво, къде, как, кой, защо“ (изпълняван от Студио Прожектиране в партньорство с галерия „Васка Емануилова“, филиал на СГХГ с финасовата подкрепа на СО, Програма Европа 2017) и последвалата го дискусия (26.10.2017, УАСГ)

Предвид казаното, смятаме че е нужно е да се разпишат текстове в наредбата, от които да става ясно, че ще бъде разработен механизъм според който различните артистични проекти, предложени за реализация в публичното градско пространство

ще могат да се случват (след съгласуване с общинските власти и при спазване на определени норми и изисквания) не само в определените от кмета места за „улични артисти“, но и навсякъде другаде, където е подходящо.

- Отново в тази връзка, насочваме вниманието Ви и към **глава 3, чл. 4 ал. 2**, която гласи **„(Забранява се) ползването не по предназначение на общински имоти и/или имущество, предназначени за общо ползване“.** Така формулирана, тази забрана всъщност **не дава възможност за реализирането на каквото и да е артистично събитие или акция извън конвенционалните пространства предназначени специално за правене на изкуство** (закритите театрални сцени, галерии, зали, културни домове и читалища и т.н., няколкото открити естради в града и местата за улични артисти, които ще бъдат определени по реда, коментиран по-горе). Това обаче противоречи на Стратегията за развитие на културата в София 2013 – 2023, която си поставя целите: да утвърди София като древен, **модерен и космополитен град** *(като Виена, Париж, Лондон, Барселона, Берлин, Прага, Варшава, Вроцлав и много други европейски градове, където изкуството, което се случва в публични пространства е утвърдена, широко разпространена и много добре приета практика, схващана като мощно средство за прокарване на културната политика на тези градове и подкрепяна активно от общинските администрации);* да гарантира **повишаване на участието на гражданите в културните дейности** и на **потреблението на културни продукти и услуги** *(за което безспорно артистичните събития на открито могат много да помогнат)*; **да позиционира София в европейския и световен културен календар** като **привлекателна културна дестинация**. В стратегията се казва: „…Алтернативните културни пространства допринасят за личното отношение към града, за личното преживяване, което свързва гражданите на София с техния град…“; „…София е град на отворените пространства, в които могат да застанат един до друг хора с различни нагласи, култури, религии…“; „…София възприема отвореността и културното разнообразие като ценност, като ресурс за развитие, но и като възможност за обществено израстване и обогатяване….Градската среда не е просто най-подготвеното място за подобно общуване, тя е теренът, на който може да бъде направен опит за интеркултурна промяна….“. Малко по нататък категорично е заявено: „…Не се използва пълноценно капацитета на обществените пространства за предлагане на културни продукти и услуги…“. и се отбелязва, че прилагането на стратегията в реалността може да се счита за успешно тогава, когато„….все повече нарастват артистичните места и иновативните културни инициативи, така че съвременното изкуство в градска среда да се превърне в част от ежедневието на софиянци и гостите на града, правейки София творчески град, в който живеят хора с въображение, град, пълен с живот, оптимизъм и възможности…“. Всичко това, за съжаление няма как да се случи, ако в наредбата за обществения ред присъства цитираната по-горе забрана.

  За да бъде премахнато това противоречие и да се избегне нежеланото (надяваме се) ограничаване на свободната артистична инициатива, обогатяване и разнообразяване на културния живот на града ни,

  предлагаме текстът на глава 3, чл. 4 ал. 2 да добие следния вид:
  „(Забранява се) ползването не по предназначение на общински имоти и/или имущество, предназначени за общо ползване, освен в случаите на получено предварително съгласуване и/или разрешение по съответния ред".

- **Последният въпрос, който искаме да повдигнем се отнася до провеждането на масови мероприятия (спектакли, концерти, артистични събития и т.н.), които продължават**

след 22:00, като по този начин поставят на изпитание „обществения ред и спокойствието на гражданите“, живеещи в околните сгради (такъв е например традиционният новогодишен концерт, който се провежда на площад Батенберг, както и някои мащабни концерти, които се провеждат на Стадион „Васил Левски“, но понякога – особено в рамките на различни фестивали – може да става дума и за отделни представления и по-малки арт-събития). В настоящия проект за наредба присъства забрана за шумни увеселения в сгради в режим на етажна собственост в периода от 22:00 до 08:00 часа (гл.2, чл. 2, алинея 2.1) и извършването на търговски, стопански и др. разрешени дейности…не по-късно от 22:00 часа (гл.2, чл.2 алинея 2.2). Подобни времеви ограничения има и за ползването в подобни сгради на озвучителни уредби, шумни апарати и машини, свиренето на музикални инструменти и пеенето за обучение, репетиране, преподаване и музициране (гл.2, чл.2, алинея 3 и 4). В чл.3 ал. 4 на същата глава се забранява и употребата на пиротехнически изделия – фойерверки от категория 1 в периода от 22:00 до 08:00 (което всъщност касае и традиционната новогодишна заря например и дори носенето на запален бенгалски огън или свещи-искри след 22:00). **В резултат на всички тези забрани у гражданите се налага убеждението, че между 22:00 и 8:00 навсякъде в града ни трябва да се пази пълна тишина, не трябва да се случва нищо – т.е. че не могат да се провеждат публични артистични събития, спектакли и пр. Това се отнася и до времето за т.н. „следобедна почивка“ между 14:00 и 16:00.** Чудесно е да бъде осигурено спокойствието и възможност за почивка на гражданите. Но е **необходимо „шумът“ да може да бъде обективно измерим** (силата на звука и шума спрямо отстоянието от жилищните пространства и пр.). **Нивото на максимално допустим шум трябва да има цифрово измерение и то трябва да е записано в наредбата** – независимо дали става дума за събития, които са получили специално разрешение (мега-концерт на Coca Cola например, или по-малки артистични събития). **За фойерверките – също е редно да се конкретизира и обективизира забраната** (тъй като фойерверките са много и разнообразни видове – някои от тях – като свещи с искри, бенгалски огън и много други не пречат никому, а са важна част от атмосферата на празника – необходимо е да се конкретизира, че става дума за бомбички, пиро-батерии, или фойерверки, които при експлозия предизвикват шум с ниво на звука над допустимото – описани параметри).

Предлагаме да бъде разписан текст, от който да става категорично ясно, че може да бъде разрешено осъществяването на дадено артистично публично събитие с масов характер, което да продължава и след 22:00 при определени условия (с изписани конкретни параметри, които трябва да бъдат спазвани от организаторите с цел съобразяване със спокойствието на живущите наоколо: редуциране на нивата на звука, светлината и т.н. – конкретни цифрови данни - съобразно конкретното местоположение, разположение на жилищни сгради и пр., спазване на изрично упоменат краен час и пр.) и при поето задължение гражданите в околните жилищни сгради (сгради в режим на етажна собственост) отстоящи на определено (упоменато конкретно в текста на наредбата) разстояние от мястото на случване на събитието да бъдат надлежно и своевременно уведомени, като бъдат информирани и кога точно ще приключи събитието.

Смятаме, че трябва да се изготви и специален текст, който да взема под внимание особеностите на традиционни празници, за да може жителите на града ни не да се изолират все повече един от друг, а да се социализират и общуват по-свободно: Нова Година (в по-голямата си част и малки и големи са будни и празнуват поне до 1 часа на 1ви януари), Великден (в по-голямата си част жителите на София са будни до 24 часа) – богослужението е и на открито около храмовете, хората носят свещи (в случая

забраната за „огън“ например би била не-актуална). Могат да се добавят 1-ви юни (децата празнуват през целия ден, как стои на този ден въпросът с обедната почивка ?), вероятно може да се добави и дата като 17 септември – денят на София, както и за провеждането на празнични събития, в които е включена голяма част от общността – жители на съответния столичен район или на целия град.

Искрено се надяваме, изказаните от нас съображения и препоръки да са от полза за оформянето на окончателния вариант на настоящото предложение за наредба за обществения ред на територията на Столична община, преди то да бъде внесено за разглеждане и гласуване в Столичния общински съвет.

В съвременния свят се сблъскваме с все по-голямо отчуждаване – особено в големия град. Навлизането в София на все повече чужденци, както и временно пребиваващи и гости от други градове на страната още усложнява нещата. Освен необходимото на всички ни спокойствие – за повишаване на качеството на живот на софиянци е необходимо да се помисли и за създаване на възможности за празнично и свободно общуване, взаимно опознаване и споделени мигове на щастие. Изкуството, случващо се на открито, в публичните градски пространства е незаменим инструмент в това отношение. Не случайно в страни като Великобритания, Франция, Италия, Австрия, Германия, Холандия, Швейцария, Белгия, Полша и т.н. карнавалите, парадите, уличните представления, концерти на открито, многобройните арт-инсталации, акции и интервенции в градското пространство са толкова разпространени.

Делникът и Празникът са важни части от живота. Делникът – изисква почивка, Празникът – радостно общуване. Нека помислим и за двете ☺

Благодарим за вниманието!

30 октомври 2017 г.
София,

С уважение:

Елена Пападопова
Режисьор и художествен ръководител на
ЖАР ТЕАТЪР,
Изпълнителен директор на
Фондация „ЖАР театър-изкуство-култура“

Пламен Радев
Режисьор и съ-ръководител на
ЖАР ТЕАТЪР,
Ръководител на
Фест-студио „ЖАР“ при ОКИ ДК Средец,
школа за уличен и огнен театър и карнавал